

Naczelną Dyрекcyję Archiwów Państwowych

INFORMACJA BIEŻĄCA

Nr 1(27)

10.03.2003 r.

SPIS TREŚCI

I. Z ZAGRANICY

1. XXXVI Międzynarodowa Konferencja Okrągłego Stołu Archiwów w Marsylii, 12–15 XI 2002 r.
2. Cultivate Network Joint Management Meeting w Wiedniu
3. Posiedzenie Polsko-Białoruskiej Komisji Konsultacyjnej ds. Dziedzictwa Kulturalnego
4. Posiedzenie Ekspertów Komitetu Wykonawczego Rady Europy ds. Kultury w Strasburgu
5. Posiedzenie Zespołu Ekspertów ds. Ossolineum
6. Staż archiwalny „Theories et pratiques archivistiques” w ramach programu „Courants”
7. Międzynarodowa konferencja archiwalna na Malcie „Converging Frontiers”
8. Warsztaty w Amsterdamie na temat zabezpieczania oraz zarządzania zbiorami fotograficznymi
9. Realizacja programu „Reconstitution of the Memory of Poland”
10. Wizyta delegacji francuskiej w Warszawie. Podpisanie porozumienia o współpracy pomiędzy Naczelną Dyrekcją Archiwów Państwowych a Archiwami Francji
11. Wizyta dr. Stefana Hartmana, zastępcy dyrektora Państwowego Tajnego Archiwum Pruskich Dóbr Kultury
12. Współpraca Archiwum Państwowego w Elblągu z siedzibą w Malborku z Truso Vereinigung E.V – Gemeinnütziger Zusammenschluss Für Elbinger Kultur Und Wissenschaft

II. Z KRAJU

1. Umowa z Bundesarchiv w sprawie utworzenia w Warszawie Centrum Informacji Archiwalnej
2. Najnowsze przepisy archiwalne wydane przez naczelnego dyrektora archiwów państwowych
3. Skarby archiwów polskich w Internecie
4. Seminarium Rady Archiwalnej

5. Konferencja w Łodzi „Otto Heike (1901–1990) jako historyk”
6. Specjalność archiwalna w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Częstochowie
7. Nowy podręcznik dziejów archiwów polskich
8. Promocja publikacji *Między Sekwaną a Wisłą. Źródła archiwalne do dziejów Francji i stosunków polsko-francuskich w archiwach polskich*
9. Promocja książki Oskara Singera *Przemierzając szybkim krokiem getto. Reportaże i eseje z getta łódzkiego*

III. Z ŻYCIA ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH

1. Komisje metodyczne w archiwach państwowych w 2002 r.
2. Współpraca z lokalnymi władzami
3. Nabytki
4. Popularyzacja
5. Nowości wydawnicze
 - *Architektura ulicy Piotrkowskiej 1828–1939. Katalog dokumentacji technicznej w zasobie Archiwum Państwowego w Łodzi*, oprac. M. Wilmański, Łódź 2002
 - *Archives in the information society*, papers of the international conference Popowo, May 31–June 1, 2002, edited by W. Stepniak, Warszawa 2002
 - S. Ciara, *Archiwa a uniwersytety w Krakowie i Lwowie w latach 1877/78–1918*, Warszawa 2002
 - *Metryka Ruska (Wołyńska). Regesty dokumentów Kancelarii Koronnej dla ziem ukraińskich (województw wołyńskiego, braclawskiego, kijowskiego i czernihowskiego 1569–1673)*, Kijów 2002
 - „Nowe miscellanea historyczne” t. 6, Seria: *Opisy miast Królestwa Polskiego w XIX w. Opisy miast z 1860 roku*, z. 1, *Opisy miast Kujaw Wschodnich z 1860 r.*, (Gubernia Warszawska), oprac. M. Gruszczyńska, J. Poraziński, Warszawa 2002
8. Jubileusze i rocznice
9. Goście

IV. SPRAWY KADROWE

I. Z ZAGRANICY

1. XXXVI MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA OKRĄGŁEGO STOŁU ARCHIWÓW W MARSYLII, 12 – 15 XI 2002 R.

Konferencja obradowała pod ogólnym tytułem „Jak społeczeństwo spostrzega archiwa”. Zaprezentowano na niej kilkadziesiąt referatów w ramach sesji dotyczących skali znajomości archiwów przez obywateli, władze państwowe i twórców dokumentacji, a także potrzeb i oczekiwań różnych grup użytkowników archiwaliów. Na tym tle omawiano następnie potrzeby samych archiwów, wywołane nowymi wyzwaniem cywilizacyjnymi, oraz strategię ich działalności, mającej na celu promocję wśród rządów państw, twórców dokumentacji i szerokich rzesz społeczeństwa. Wnioski wypływające z tych rozważań wskazują na dużą rozbieżność między znikomą znajomością archiwów i specyfiki ich działalności a ogromnymi oczekiwaniami, które są pod ich adresem formułowane. Działalność archiwów w tych warunkach nie może pomijać starań o własny wizerunek (lobbing na ich rzecz) oraz stałej troski o takie unowocześnianie form aktywności, by możliwe było zaspokajanie lawinowo narastających potrzeb państw i społeczeństw. Problemem szczególnym jest radzenie sobie z konsekwencjami postępującej demokratyzacji życia w wielu państwach na świecie (na ten temat np. wystąpienie przedstawiciela Rosji, prof. Czubariana), co pociągać powinno za sobą uchylanie ograniczeń w dostępie do archiwaliów. Sprawy związane z wyzwaniami rewolucji informacyjnej omawiano w kontekście World Summit on the Information Society, który odbędzie się w grudniu 2003 r. w Genewie (I sesja) i w roku 2005 w Tunezji (II sesja). Ta inicjatywa kilku organizacji międzynarodowych, poparta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ, zdaje się zapowiadać nowy etap we współpracy archiwistów na świecie. Jej celem jest zapobieżenie nowemu podziałowi państw na te, które mogą w pełni korzystać z dobrodziejstw rewolucji informacyjnej i digitalizacji, i te, które mają ograniczony dostęp do współczesnych technologii.

W sumie, mimo że w referatach wygłoszonych w Marsylii było raczej mało nowych dla nas treści, postawienie tego problemu uznać należy za celowe. Najważniejsze wystąpienia powinny być nawet przetłumaczone i opublikowane na łamach naszych czasopism naukowych. Uwaga ta dotyczy w pierwszej kolejności tych referatów, które prezentują wyniki badań opinii publicznej na temat postrzegania przez społeczeństwo archiwów oraz organizacji lobbingu na ich rzecz. Poczekać jednak będziemy musieli na publikację pełnych tekstów

wystąpień, gdyż uczestnicy obrad otrzymali jedynie ich streszczenia. Spośród autorów tylko Lojos Körmendi z Węgier nadesłał nam swój tekst.

W ramach konferencji odbyło się także statutowe Zgromadzenie Ogólne Międzynarodowej Rady Archiwów (MRA) i Sesja Administracyjna CITRA. Te posiedzenia towarzyszą każdej Międzynarodowej Konferencji Okrągłego Stołu Archiwów, z tym że obecnie zdają się mieć szczególne znaczenie. Łączy się to z polityką obecnego sekretarza generalnego MRA, który twierdzi, że zgłasza nowe propozycje rozwiązań organizacyjnych, wyciągając wnioski z ostatniej dekady działalności MRA, kiedy to światowa organizacja archiwistów pozbawiona była aktywnie działających przewodniczących. W tych warunkach sekretarz generalny MRA opublikował w imieniu Komitetu Wykonawczego organizacji projekt nowego statutu MRA, który wywołał wiele uwag krytycznych i komentarzy, w tym także delegacji polskiej. Propozycja całkowitej zmiany sposobu zarządzania organizacją, postawienie na jej czele przewodniczącego o bardzo szerokim zakresie kompetencji oraz likwidacja dotychczasowego Komitetu Wykonawczego i powołanie na jego miejsce dwóch innych ciał, przy niejasnych kryteriach rekrutowania ich członków i braku precyzyjnie nakreślonego zakresu odpowiedzialności, co dotyczy także w pewnym stopniu i stanowiska sekretarza generalnego, wywołały szereg wątpliwości i spowodowały, że delegacja polska opowiedziała się za ostrożniejszym formułowaniem tego rodzaju propozycji. Wystąpiła natomiast otwarcie przeciwko odstąpieniu od powierzania funkcji przewodniczącego MRA gospodarzowi organizowanego Międzynarodowego Kongresu Archiwów. Dostrzegamy w tym akt nielojalności wobec gospodarza najbliższego kongresu w Wiedniu w roku 2004 oraz krok, który utrudnić może w przyszłości w stopniu bardzo wysokim organizację kongresów. Sprawy związane z konstytucją MRA powrócą w trakcie obrad następnej Konferencji Okrągłego Stołu, który zbierze się w Cape Town w roku 2003 i obradować będzie na temat roli archiwów w życiu społeczeństwa, uwzględniając w pierwszej kolejności problematykę praw człowieka. Gospodarzem CITRA w roku 2005 będzie Holandia, zapraszająca do swoich terytoriów zamorskich na wyspach u wybrzeży Ameryki Łacińskiej.

W roku 2004 odbędzie się kongres w Wiedniu. Problemem było i jest nadal ustalenie wysokości opłaty kongresowej. Gospodarz kongresu przybył do Marsylii z propozycją ustalenia jej na poziomie 600 Euro od pojedynczego uczestnika. Wywołało to konsternację, z której wyjściem ma być przyjęcie stawki 400 Euro, co dla zdecydowanej większości państw jest także sumą niemożliwą do przyjęcia. Można mówić w tych warunkach o kryzysie w organizacji najbliższego kongresu MRA.

Nie znajdowała natomiast odbicia w toczonej dyskusji, zarówno w ramach CITRA, jak i ZO MRA, zgłoszona propozycja rezolucji Zgromadzenia Delegatów. Zawiera ona m.in. postulaty ochrony i udostępniania akt, będących wytworem służb specjalnych reżimów totalitarnych, oraz wzywa do stosowania metod zarządzania dokumentacją przyjętych przez Bank Światowy.

Zgromadzenie Ogólne wysłuchało poza tym sprawozdań z działalności Komitetu Wykonawczego i poszczególnych ciał organizacji oraz zaakceptowało jej budżet na 2003.

Miłym akcentem było wystąpienie przedstawicielki Malezji, która w imieniu władz swego państwa zaprosiła uczestników konferencji do udziału w Międzynarodowym Kongresie Archiwów, który odbędzie się w 2008 r. właśnie w tym kraju.

W trakcie światowego zjazdu archiwistów we Francji odbyło się także posiedzenie Prezydium, a następnie Zgromadzenia Delegatów Oddziału Europejskiego MRA. Omówiono realizację planu strategicznego „Eurbica”, w którym najważniejszymi są projekty zgłoszone i realizowane przez Polskę, dotyczące oceny wartości materiałów archiwalnych i współpracy europejskiej w zakresie kształcenia i doskonalenia umiejętności zawodowych archiwistów. Stan zaawansowania tych projektów omówiła doc. dr hab. D. Nałęcz, która dokonała także prezentacji dostępnej on line bazy danych programu „The Common Archival Heritage of States and Nations of Central and Eastern Europe”. Program ten został włączony do działalności „Eurbica” i jest otwarty do przystąpienia dla wszystkich państw europejskich.

Nową inicjatywą „Eurbica” jest zgłoszony projekt bazy danych dotyczących prawodawstwa archiwalnego w Europie, którego celem jest zapewnienie dostępu on line do ustaw i aktów normatywnych, odnoszących się do działalności archiwów w Europie. Kierownikiem programu, którego wyniki mają być zaprezentowane na kongresie w Wiedniu w roku 2004, jest inspektor generalny Archiwów Francji Jean Le Pottier.

W kolejnym punkcie obrad sprawozdanie ze swej działalności złożył Patric Cadell, przedstawiciel „Eurbica” przy instytucjach europejskich. Poinformował on o pracach nad rekomendacjami dotyczącymi dostępu do zbiorów archiwalnych i informacji oficjalnych oraz przygotowaniach do nowej edycji Black Book, czyli raportu o sytuacji archiwów w Unii Europejskiej. Wszystkie te sprawy wchodzi także w zakres kompetencji Konferencji Dyrektorów Archiwów Narodowych państw Unii Europejskiej i państw kandydujących. Przed konferencją w Marsylii były one omawiane, z aktywnym udziałem przedstawiciela Polski, na szczycie w Kopenhadze.

Istotnym uzgodnieniem szczytu było ustalenie, że Archiwum Chorwacji organizować będzie corocznie seminarium na uzgodniony temat dla b. republik jugosłowiańskich i krajów ościennych.

Inspektor G. Ermisse zwrócił się do nas z prośbą o przesłanie mu informacji na temat linków do wydarzeń umieszczanych na naszej stronie internetowej oraz adresu programu „The Common Archival Heritage of States and Nations of Central and Eastern Europe”.

Z działalnością delegacji polskiej w Marsylii łączy się także udział w posiedzeniach Komitetu Wykonawczego i Zgromadzenia Delegatów Sekcji Profesjonalnych Stowarzyszeń Archiwalnych. Szczegóły na ten temat zawiera sprawozdanie dla Zarządu Głównego Stowarzyszenia Archiwistów Polskich, który wspólnie z Naczelną Dyрекcją Archiwów Państwowych jest organizatorem kolejnej Konferencji Europejskiej Archiwów. W Marsylii ustalono, że konferencja ta będzie wspólnym przedsięwzięciem SPSA i „Eurbica”. Termin jej przeprowadzenia wskazano na 2005 rok, a Komitet Wykonawczy SPSA przyjął jako temat obrad „Solidarność archiwów”, co stanowi nawiązanie do właśnie zaakceptowanego programu działalności Sekcji.

W Marsylii odbyło się również spotkanie z przedstawicielką Sekretariatu MRA – Evelyn Wareham, z przewodniczącą Komitetu ds. Oceny Wartości Archiwaliów MRA – Rosine Cleyet-Michaud oraz z przewodniczącym Komitetu ds. Źródeł Elektronicznych MRA – Andrew McDonalodem na temat konferencji przedkongresowej, organizowanej przez NDAP przy współpracy MRA w dniach 22–24 maja 2003 r. w Elblągu. Konferencja ta obradować będzie wspólnie z IX Konferencją z cyklu „Colloquia Jerzy Skowronek dedicata”. Omówiony został program konferencji i udział w nich przedstawicieli komitetów MRA. Przewodnicząca Komitetu ds. Oceny Wartości Archiwaliów zwróciła się z prośbą o umożliwienie jej odbycia w Polsce statutowego posiedzenia tego komitetu tuż przed lub po obradach w Elblągu. Prośba ta została zaakceptowana, a na miejsce odbycia posiedzenia wybrano Warszawę.

Ustalono także, że w konferencji przedkongresowej weźmie udział trzech członków CER i ośmiu CAP. Przewodniczący tych komitetów pytali, czy będzie można dokonywać prezentacji w Power Point.

W trakcie obrad CITRA odbyto wiele spotkań i przeprowadzono rozmowy z ważnymi partnerami:

1. Z prezydentem Bundesarchiv, z którym omówione zostały problemy współpracy archiwów polskich i niemieckich, a przede wszystkim:
 - realizacja programu „Reconstitution of the Memory of Poland” (strona niemiecka będzie nadal przyjmować polskich archiwistów przeprowadzających rejestrację archiwaliów),

- wspólne przygotowanie raportu na temat doświadczeń wynikających z powodzi i odbycie konferencji w Dreźnie (termin nie został ustalony),
- stosunek do rosyjskich propozycji, dotyczących „Archiwum RWPG”.

Prezydent Bundesarchiv poinformował także o przesunięciach zasobu archiwalnego między archiwami niemieckimi, co może mieć wpływ na politykę restytucyjną Niemiec w stosunkach międzynarodowych. Powrócił także do idei zorganizowania wystawy na temat roku 1848.

2. Z zastępcą Szefa Rosarchiwum, Artizowem, który poinformował, że do czasu zajęcia stanowiska przez MSZ Federacji Rosyjskiej nie będą podejmowane działania dotyczące programu RWPG, oraz z szefem GARF. Ten ostatni oświadczył, że Polska w roku 1938 zrezygnowała z restytucji archiwaliów z ZSRR, co wyklucza nasze obecne roszczenia związane z traktatem ryskim. Stanowisko to nie znajduje potwierdzenia w dokumentach, a fakt taki nie jest znany polskim historykom zajmującym się stosunkami polsko-radzieckimi.
3. Z nowym Przewodniczącym Komitetu ds. Archiwów i Zarządzania Dokumentacją Republiki Ukrainy, prof. G. Boriakiem, który przekazał nam właśnie wydany obszerny tom dotyczący *Metryki Wołyńskiej*, opublikowany we współpracy archiwów polskich i ukraińskich, przy bardzo znaczącym udziale Uniwersytetu Harvarda (prof. Patricia Kennedy-Grimsted) i archiwów rosyjskich. Ustalono, że wiosną 2003 r. odbędzie się promocja tego wydawnictwa w Kijowie, po czym nastąpi jego omówienie w trakcie posiedzenia Światowego Komitetu Doradczego programu „Memory of the World”, w maju 2003 r. w Gdańsku.
4. Z szefem Archiwów Państwowych Izraela dr. Tuvia Frilingiem i dr. Moshe Mossekiem, dyrektorem Archiwum Państwowego tego państwa. Rozmówcy interesowali się współpracą NDAP z Instytutem Yad Vashem. Ze względu na nie podjęcie przez ten Instytut realizacji wspólnych projektów badawczych, przede wszystkim bazy danych zawierającej informacje na temat źródeł do dziejów Żydów w Polsce, które są przechowywane w naszym kraju i w Izraelu, rozważano możliwość realizacji tego projektu przez archiwa obu państw. Ustalono, że strona polska do końca 2002 r. przedstawi kosztorys stworzenia takiej bazy.
Dyrektor Mossek podjął także rozmowę na temat propozycji Izraela wydania zbioru dokumentów na temat stosunków państwowych polsko-izraelskich.
5. Z szefem archiwów Holandii, Bovenem, któremu towarzyszył Ted Steemers, na temat współpracy archiwów Holandii i Polski, w tym przede wszystkim projektu holenderskiego

dotyczącego źródeł do wspólnej historii państw bałtyckich. Jest to zapowiedź niezwykle ważnego i interesującego programu międzynarodowego, wpisującego się w działalność na rzecz realizacji idei wspólnego dziedzictwa kulturalnego Europy, w którym Polska została wybrana jako partner strategiczny. Oznacza to, że współpraca holendersko-polska we wstępnym okresie realizacji programu, jeszcze przed uzyskaniem subwencji Komisji Europejskiej, ma być podstawą opracowania głównych założeń programu i form jego realizacji. I etap projektu sprowadza się do poszukiwań dokumentów na podstawie środków informacyjno-ewidencyjnych. W II etapie przewiduje się skanowanie najważniejszych źródeł.

6. Z szefem archiwów litewskich, V. Grigoraitisem, który interesował się losem projektu dotyczącego Archiwum Radziwiłłów.
7. Z Mandy Gilder z RPA, która chciałaby przyjechać do Polski.
8. Z Elizą de Santos Canalejo, wyrażającą chęć podpisania z nami umowy o współpracy archiwów polskich i hiszpańskich.

D.N., W.S.

2. CULTIVATE NETWORK JOINT MANAGEMENT MEETING W WIEDNIU

W dniach 7-8 X 2002 r. dr hab. Władysław Stępiak, zastępca naczelnego dyrektora archiwów państwowych, wziął udział w Cultivate Network Joint Management Meeting w Wiedniu. Celem spotkania było omówienie realizacji założeń programu oraz przedstawienie przez instytucje uczestniczące w nim sprawozdań z całokształtu działań w tym zakresie.

Zasygnalizowano potrzebę przyjęcia programu sukcesyjnego po zakończeniu „Cultivate”. Ustalono, iż sprawie przyjęcia programu sukcesyjnego poświęcone będzie następne spotkanie, które odbędzie się w Sofii w marcu 2003 r.

Irena Kawka

3. POSIEDZENIE POLSKO-BIAŁORUSKIEJ KOMISJI KONSULTACYJNEJ DS. DZIEDZICTWA KULTURALNEGO

W dniach 23-25 X 2002 r. odbyły się w Nowogródku i w Zaosiu kolejne posiedzenia ekspertów Polsko-Białoruskiej Komisji Konsultacyjnej ds. Dziedzictwa Kulturalnego. Udział w tych spotkaniach wziął dr hab. Władysław Stępiak, zastępca naczelnego dyrektora archiwów państwowych.

Irena Kawka

4. POSIEDZENIE EKSPERTÓW KOMITETU WYKONAWCZEGO RADY EUROPY DS. KULTURY W STRASBURGU

W dniach 25-26 XI 2002 r. dr hab. Władysław Stępiak, zastępca naczelnego dyrektora archiwów państwowych, uczestniczył w kolokwium zorganizowanym przez Radę Europy w Strasburgu. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele Directorate General IV: Education, Culture and Heritage: Benedik Rugass, Director General, Jose Maria Ballester, Director of Culture, Cultural and Natural Heritage, Vera Boltho, Head of the Cultural Policy and Action Department, Wolfdietrich Elbert, Head of Cultural Policy Division, Sylvie Fossey.

Celem spotkania było omówienie dotychczasowej realizacji projektów „Archiwum Kominternu” i „Reconstitution of the Memory of Poland” oraz ocena możliwości działania na najbliższą przyszłość.

Ustalono, że pierwszy z nich wymaga upowszechnienia, a państwa zainteresowane dostępem do jego wyników winny zwracać się w tej sprawie do Archiwum Kominternu.

Multimedialna prezentacja programu „Reconstitution of the Memory of Poland” zwróciła uwagę na szczególne znaczenie tego projektu i wynikające z niego korzyści zarówno dla Polski, jak i krajów w nim uczestniczących ze względu na oferowane narzędzia do poszukiwania rozproszonych źródeł dotyczących ich historii.

W ramach spotkania omówiono także projekt podręcznika na temat dostępu do archiwów w Europie, w nawiązaniu do rekomendacji RE (2000) z 13 lipca 2001 r., którego celem jest przedstawienie wpływu tej rekomendacji na politykę udostępniania archiwaliów.

Przedstawiono również założenia projektu „Ottoman Archives” zakładającego mikrofilmowanie i digitalizację całości zbiorów, które w przyszłości zostałyby udostępnione w Internecie online.

W.S.

5. POSIEDZENIE ZESPOŁU EKSPERTÓW DS. OSSOLINEUM

W dniach 27-29 listopada 2002 r. dr Andrzej Biernat, dyrektor generalny Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych udział wzięł w posiedzeniu Zespołu Ekspertów ds. Ossolineum, działającego w ramach Międzyrządowej Komisji Polsko-Ukraińskiej ds. Ochrony i Zwrotu Dóbr Kultury utraconych i bezprawnie przemieszczonych podczas II wojny światowej, które odbyło się w Kijowie.

6. STAŻ ARCHIWALNY „THEORIES ET PRATIQUES ARCHIVISTIQUES” W RAMACH PROGRAMU „COURANTS”

W dniach od 15 XI do 7 XII 2002 r. Jolanta Louchin uczestniczyła w zorganizowanym w Paryżu stażu „Theories et pratiques archivistiques” w ramach programu „Courants”, organizowanego przez Maison des Cultures du Monde we współpracy z Dyrekcją Archiwów Francji. W trakcie trzytygodniowego stażu uczestnicy mieli możliwość zapoznania się z zasobem i organizacją pracy kilku archiwów francuskich, m.in.: Centrum Historycznego Archiwum Narodowego w Paryżu (CHAN), Archiwum Miasta Paryża, Centrum Archiwów Współczesnych (CAC) w Fontainebleau oraz archiwów nie podlegających Dyrekcji Archiwów, w tym Archiwum Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Archiwum Organizacji Współpracy i Rozwoju Ekonomicznego (OCDE), Oddziału Informacji i Informatyzacji UNESCO. Ponadto stażyści mieli możliwość spotkania się i wymiany poglądów z przedstawicielami innych instytucji – Centralnego Archiwum Posiadłości Zamorskich (CAOM) w Aix-en-Provence, Centrum Badawczego Konserwacji Dokumentacji Graficznej (CRCDG), archiwów departamentalnych w Clermont-Ferrand, Saint-Etienne, Laval. Podczas zajęć, mających formę seminariów, dyskutowano na tematy związane z coraz powszechniej wkraczającą do archiwów informatyzacją. Szczególną uwagę zwrócono na problemy związane z dematerializacją procedur i dokumentów administracyjnych, rolą nadzoru archiwalnego przy powszechnym stosowaniu archiwizacji elektronicznej, problemów prawnych związanych z udostępnianiem dokumentów numeryzowanych, informatyzacją pomocy naukowych, przechowywaniem i konserwacją dokumentów elektronicznych.

Adam Grzegorz Dąbrowski

7. MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA ARCHIWALNA NA MALCIE „CONVERGING FRONTIERS”

W dniach 21–23 X 2002 r. dyrektor Archiwum Państwowego w Płocku Leszek Franciszkiewicz uczestniczył w międzynarodowej konferencji archiwalnej na Malcie „Converging Frontiers”, której współorganizatorem było UNESCO. Konferencja poświęcona była wypracowaniu metod współdziałania między krajami regionu Euro-Med. (Europy i basenu Morza Śródziemnego). Uczestniczyli w niej przedstawiciele archiwów z

następujących krajów: Wielkiej Brytanii, Hiszpanii, Francji, Niemiec, Włoch, Rumunii, Tunezji, Malty i Polski.

Wypracowane stanowisko, m.in. w zakresie gromadzenia materiałów do źródeł emigracji w regionie Morza Śródziemnego oraz aktywizacji systemu podnoszenia kwalifikacji, postanowiono przedstawić na konferencji archiwów w Marsylii.

AP w Płocku

8. WARSZTATY W AMSTERDAMIE NA TEMAT ZABEZPIECZANIA ORAZ ZARZĄDZANIA ZBIORAMI FOTOGRAFICZNYMI

W dniach 17-23 października 2002 r. mgr Anna Michaś z Archiwum Państwowego w Krakowie wzięła udział w warsztatach nt. zabezpieczania oraz zarządzania zbiorami fotograficznymi, które odbywały się w Królewskiej Akademii Nauki i Sztuki, w Holenderskim Instytucie Dokumentacji Wojennej oraz w Bibliotece Muzeum Narodowego w Amsterdamie. Warsztaty były przygotowane w ramach programu SEPIA (Program ds. Ochrony i Udostępniania Europejskich Zbiorów Fotografii).

Irena Kawka

9. REALIZACJA PROGRAMU „RECONSTITUTION OF THE MEMORY OF POLAND”

W ostatnim kwartale 2002 r. w ramach programu „Reconstitution of the Memory of Poland” pracownicy archiwów państwowych prowadzili prace badawcze w archiwach zagranicznych:

- dr Urszula Głowacka-Maksymiuk, dyrektor AP Siedlce, w dniach 8 IX-7 X 2002 r. kontynuowała prace nad zespołem Ambasady RP przy Stolicy Apostolskiej w Papieskim Instytucie Studiów Kościelnych w Rzymie
- dr Jerzy Gaul, AGAD, w dniach 29 IX-1 XI 2002 r. przebywał w Austrii gdzie prowadził rejestrację archiwaliów dotyczących Polski w latach 1772-1918 w Osterreichisches Staatsarchiv w Wiedniu. Wyjazd był częściowo sponsorowany przez Fundację im Leopolda Kronenberga.
- mgr Artur Rogalski, z AP Siedlce, w dniach 10 X-7 XII 2002 r. kontynuował prace nad zespołem Ambasady RP przy Stolicy Apostolskiej w Papieskim Instytucie Studiów Kościelnych.

- Jerzy Grzelak i Maciej Szukała z AP Szczecin w dniach 14 X-25 XI 2002 r. prowadzili w Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz w Berlinie Dahlem rejestrację archiwaliów dotyczących Polski w okresie 1772-1945 przechowywanych.
- mgr Lidia Potykanowicz-Suda z AP Gdańsk i mgr Mariola Szaleniec z AP w Krakowie, przebywały w dniach 18 XI-18 XII 2002r. w Rzymie gdzie prowadziły rejestrację poloników w Archivio Centrale dello Stato oraz w Archivio di Stato di Roma.

Irena Kawka

10. WIZYTA DELEGACJI FRANCUSKIEJ W WARSZAWIE. PODPISANIE POROZUMIENIA O WSPÓŁPRACY POMIĘDZY NACZELNĄ DYREKCJĄ ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH A ARCHIWAMI FRANCJI

W dniu 2 XII 2002 r. przebywała w Warszawie delegacja z Francji w składzie: Martine de Boisdeffre, dyrektor Archiwów Francji, Christine Martinez, przewodnicząca Komitetu Kształcenia Zawodowego w Międzynarodowej Radzie Archiwów, oraz Gérard Ermisse, szef Inspekcji Generalnej Archiwów Francji.

Podczas spotkania w Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych zostało podpisane porozumienie o współpracy w dziedzinie archiwalnej pomiędzy NDAP a Archiwami Francji.

Porozumienie dotyczy m.in. wymiany informacji i doświadczeń, wymiany publikacji, literatury specjalistycznej, inwentarzy i innych materiałów, mogących przyczynić się do rozwoju wiedzy archiwistycznej w obu krajach. Porozumienie to gwarantuje dostęp do zasobów archiwalnych badaczom obu krajów, a także rozszerza zakres współpracy zawodowej w formie uczestnictwa w konferencjach, seminariach lub stażach, organizowanych przez każdą ze stron.

Strony będą przyczyniać się do wzbogacania wzajemnej wiedzy o materiałach archiwalnych odnoszących się do historii obu krajów i popierać prowadzenie poszukiwań poloników w archiwach francuskich i źródeł dotyczących epoki napoleońskiej w archiwach polskich. Podstawą prowadzonych badań jest opracowywane od kilku lat i aktualnie wydane przez stronę polską wydawnictwo *Między Sekwaną a Wisłą. Źródła archiwalne do dziejów Francji i stosunków polsko-francuskich w archiwach polskich*.

Strona francuska przygotowuje podobne wydawnictwo o źródłach archiwalnych do dziejów Polski i stosunków francusko-polskich w archiwach francuskich.

11. WIZYTA STEFANA HARTMANA ZASTĘPCY DYREKTORA PAŃSTWOWEGO TAJNEGO ARCHIWUM PRUSKICH DÓBR KULTURY

W dniu 5 XI 2002 r. na zaproszenie Oddziału Toruńskiego Stowarzyszenia Archiwistów Polskich gościł w Archiwum Państwowym w Toruniu dr Stefan Hartman, zastępca dyrektora Państwowego Tajnego Archiwum Pruskich Dóbr Kultury w Berlinie-Dahlem. W trakcie swojego pobytu wygłosił odczyt w języku polskim pt. „Organizacja i struktura archiwów niemieckich”, w którym przedstawił informacje na temat kierowanej przez siebie instytucji, a także struktury archiwów niemieckich oraz ich zasobów. W spotkaniu wzięli udział pracownicy Archiwum Państwowego w Toruniu, przedstawiciele Instytutu Historii i Archiwistyki UMK w Toruniu (m.in. prof. Andrzej Tomczak i prof. Halina Robótka), pracownicy Archiwum UMK (w tym dr Henryka Moraczewska) oraz studenci.

AP w Toruniu

12. WSPÓLPRACA ARCHIWUM PAŃSTWOWEGO W ELBLĄGU Z SIEDZIBĄ W MALBORKU Z TRUSO VEREINIGUNG E.V – GEMEINNÜTZIGER ZUSAMMENSCHLUSS FÜR ELBINGER KULTUR UND WISSENSCHAFT

Archiwum Państwowe w Elblągu z siedzibą w Malborku nawiązało współpracę z działającym w Münster Truso Vereinigung e.V – Gemeinnütziger Zusammenschluss für Elbinger Kultur und Wissenschaft. Towarzystwo utworzone w 1957 r. zrzesza miłośników Starego Elbląga, kultywując tradycje przedwojennego Elbinger Heimatverein.

Truso Verein prowadzi działalność naukową i popularyzatorską, a w jego zbiorach znajdują się: bogate archiwum fotografii, rysunków i akwarel, księgozbiór, filmoteka i liczne eksponaty muzealne związane z przeszłością Elbląga i ziemi elbląskiej. W 1965 r. na czele Towarzystwa stanął Hans Jürgen Schuch, długoletni redaktor naczelny „Westpreussen Jahrbuch”, autor wielu opracowań i artykułów historycznych. W 1996 r. zainicjowane zostały kontakty Truso Verein z władzami miejskimi Elbląga i diecezją elbląską.

Zasadniczym celem współpracy Archiwum Państwowego w Elblągu z Truso Verein jest poszerzanie i wymiana informacji o materiałach źródłowych, udział w inicjatywach wydawniczych, aktywne uczestnictwo w corocznych seminariach organizowanych przez Towarzystwo w Elblągu.

Wymiernym efektem dotychczasowej współpracy jest wydatna pomoc jednego z członków Towarzystwa, dr. Norberta Klapdora, prowadzącego badania naukowe nad dziejami przemysłu stocznioowego w Prusach. Dr Klapdor udostępnił zebrane materiały i pomoce ewidencyjne, mające ogromne znaczenie dla całościowego opracowania zbioru dokumentacji technicznej stoczni Schichau w Elblągu. Stworzona przez dr. Klapdora baza danych do inwentaryzacji planów i szkiców statków, konstrukcji i urządzeń produkowanych przez stocznię Schichau została w elementach opisu szczegółowo dostosowana do typów produkcji i funkcjonujących w biurach projektowych symboli, kwalifikacji i sygnatur.

Małgorzata Sobuń

II. Z KRAJU

1. UMOWA Z BUNDESARCHIV W SPRAWIE UTWORZENIA W WARSZAWIE CENTRUM INFORMACJI ARCHIWALNEJ

W dniach 15–17 I 2003 r. przebywała w Warszawie delegacja z Niemiec złożona z przedstawicieli: Bundesarchiv w Koblencji, Niemieckiej Fundacji „Pamięć-Odpowiedzialność-Przyszłość” oraz Centrum Informacji dla osób poszkodowanych przez III Rzeszę z siedzibą w Kolonii. W trakcie jej pobytu została podpisana umowa o współpracy między Naczelnym Dyrektorem Archiwów Państwowych a Archiwum Federalnym w Koblencji. Przedmiotem porozumienia jest pomoc byłym robotnikom przymusowym, głównie obywatelom państw sąsiadujących z Polską (Ukrainy, Białorusi, Rosji), którzy poszukują dokumentacji potwierdzającej ich przymusowe zatrudnienie w czasie II wojny światowej na obecnych północnych i zachodnich terenach Polski, które do 1945 r. znajdowały się w granicach III Rzeszy. W ramach umowy zaplanowano powołanie w Warszawie Centrum Informacji Archiwalnej, którego zadaniem będzie kierowanie do polskich instytucji, w tym głównie do archiwów państwowych, zapytań przekazanych przez stronę niemiecką w formie komputerowej bazy danych dostępnej za pośrednictwem Internetu, a następnie monitorowanie procesu poszukiwań prowadzonych w archiwach. Centrum będzie współpracowało z polską Fundacją „Polsko-Niemieckie Pojednanie”, a także z innymi instytucjami krajowymi, w tym z Instytutem Pamięci Narodowej.

Po spotkaniu oficjalnym ze stroną niemiecką odbyło się spotkanie robocze, na którym zaprezentowano niemiecką bazę danych oraz omówiono szczegóły organizacyjne związane z powołaniem Centrum i jego funkcjonowaniem. Wszelkie koszty związane z powstaniem i działalnością Centrum zostaną pokryte ze środków finansowych przyznanych na ten cel przez niemiecką Fundację „Pamięć-Odpowiedzialność-Przyszłość”.

Anna Krochmal

2. NAJNOWSZE PRZEPISY ARCHIWALNE WYDANE PRZEZ NACZELNEGO DYREKTORA ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH

W dniu 10 XII 2002 r. została wydana *Decyzja nr 20 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych w sprawie wprowadzenia do stosowania „Wskazówek metodycznych dotyczących uproszczonego opracowania zasobu archiwalnego przechowywanego w archiwach państwowych”*. Jej postanowienia obowiązują z dniem 1 I 2003 r.

Celem wskazówek jest modyfikacja metodyki pracy archiwalnej, zmierzająca do usprawnienia i przyspieszenia prac nad opracowaniem zasobu archiwów państwowych, a w konsekwencji zwiększenia liczby zespołów archiwalnych udostępnianych użytkownikom archiwów państwowych.

Zmiany w metodach pracy archiwalnej polegają na dopuszczeniu do stosowania zasad uproszczonego opracowania zasobu archiwalnego i dotyczą głównie zespołów dokumentacji aktowej, wytworzonych w XIX-XXI w. Inną nowością jest wprowadzenie podziału całości zasobu archiwum na trzy grupy zespołów (zbiorów), zwanych A1, A2 oraz A3, a także wprowadzenie zasady niezmienności sygnatury jednostki archiwalnej w obrębie zespołu. Odtąd sygnatura przestaje pełnić funkcję numeru porządkowego inwentarza książkowego, stając się oznaczeniem jednostki w obrębie zespołu (wskazuje także na miejsce jednostki na półce magazynowej). Jedną z przyczyn wprowadzenia zasady niezmienności sygnatury archiwalnej jest konieczność dostosowania toku prac inwentaryzacyjnych do wymogów i udogodnień stwarzanych przez technikę komputerową, inwentarze książkowe zespołów powinny być bowiem sporządzane w komputerowych bazach danych.

Wynikające z postanowień omawianej decyzji przesunięcie podstawowych prac inwentaryzacyjnych do kompetencji archiwów zakładowych powoduje, że działalność pracowników archiwum państwowego, odpowiadających za opracowanie zasobu oraz nadzór archiwalny, powinna być ściśle powiązana i uzgadniana. Na pracownikach nadzoru spoczywa bowiem obowiązek egzekwowania przestrzegania przepisów dotyczących przejmowania materiałów archiwalnych do archiwów państwowych. W tym celu nadzór archiwalny, oprócz funkcji kontrolnych i doradczych, ma także sprawować kontrolę prawidłowości metod opracowania zasobu archiwów zakładowych, szczególnie zaś wzmocnić kontrolę właściwego opracowania materiałów archiwalnych bezpośrednio przed ich przejęciem do archiwum państwowego. Należy zatem dążyć do tego, aby wraz z ewidencją przejmowanych materiałów archiwalnych, sporządzoną metodami tradycyjnymi (na nośniku papierowym), z archiwum zakładowego przejmować również ewidencję na nośniku elektronicznym, sporządzoną według standardów uzgodnionych z zainteresowanym archiwum państwowym. Działania te mają na celu ograniczenie do niezbędnego minimum czynności związanych z opracowaniem zespołów przejmowanych do zasobu archiwum państwowego.

Z uwagi na nowatorski charakter uregulowań szczegółowych zawartych w omawianych wskazówkach, na podstawie których opracowywany będzie zasób archiwów, powinny one zostać szczegółowo omówione w archiwach na jednym z pierwszych posiedzeń komisji metodycznej, jakie odbędzie się w bieżącym roku. W posiedzeniu tym, oprócz członków komisji, powinni wziąć udział także wszyscy pracownicy opracowujący zasób oraz pracownicy nadzoru archiwalnego.

Pierwsza decyzja wydana przez naczelnego dyrektora archiwów państwowych w bieżącym roku (*Decyzja nr 1 z dnia 20 I 2003 r.*) dotyczy utworzenia w archiwach państwowych komisji metodycznych oraz określenia zakresu i trybu ich działania. Na jej mocy powołano nową Komisję Metodyczną w Archiwum Państwowym w Siedlcach. Łącznie w archiwach państwowych działają więc 24 komisje metodyczne. Mogą one liczyć od 3 do 9 członków, co jest uzależnione od liczby pracowników merytorycznych archiwum oraz liczby archiwów, dla których działa komisja metodyczna.

Nowością jest możliwość mianowania przez dyrektora archiwum na przewodniczącego komisji jednego z jej członków (dotychczas przewodniczącym komisji był z urzędu dyrektor archiwum). Załącznikiem do decyzji jest wzór protokołu posiedzenia komisji metodycznej.

Równocześnie z *Decyzją nr 1*, wydane zostało *Zarządzenie nr 1 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 20 I 2003 r. odwołujące postanowienia Zarządzenia nr 10 z 1 X 1986 r.* (w sprawie komisji metodycznych).

Jacek Krochmal

3. SKARBY ARCHIWÓW POLSKICH W INTERNECIE

W maju 2002 r. na stronie internetowej www.polska.pl powstał dział prezentujący „Skarby archiwów polskich”, początkowo tylko z zasobu Archiwum Głównego Akt Dawnych i Archiwum Akt Nowych.

Umieszczenie reprodukcji archiwaliów w Internecie umożliwiło każdemu użytkownikowi Internetu, bez względu na miejsce pobytu, uzyskanie do nich stałego dostępu. Ta pierwsza, tak powszechna prezentacja polskich dokumentów historycznych w Internecie ma znaczenie zarówno dla edukacji młodzieży, jak i całego społeczeństwa, a także dla Polonii, dlatego zamiarem autorów pomysłu jest przygotowanie również angielskiej wersji wspomnianej strony.

Projekt ten zyskał uznanie i zainteresowanie. Dlatego zdecydowano się poszerzyć prezentację internetową o obiekty z innych archiwów państwowych, które eksponowano na

wystawie zorganizowanej z okazji IV Powszechnego Zjazdu Archiwistów Polskich w Szczecinie we wrześniu 2002 r. Przewiduje się, że projekt w tej części zostanie zrealizowany do końca lutego 2003 r.

Izabela Mazur

4. SEMINARIUM RADY ARCHIWALNEJ

W dniu 9 XII 2002 r. w siedzibie AGAD w Warszawie odbyło się seminarium Rady Archiwalnej poświęcone omówieniu projektu ustawy o informatyzacji działalności organów władzy publicznej. Referat wprowadzający do dyskusji wygłosił dr Andrzej Biernat, dyrektor generalny NDAP. Dr Jolanta Sala (Wyższa Szkoła Zarządzania w Kwidzynie; członek Rady Archiwalnej) poświęciła zaś swe wystąpienie przedstawieniu szans i zagrożeń wynikających z projektu ustawy.

We wspomnianych referatach oraz podczas dyskusji zwrócono uwagę na problemy wynikające z wartościowania archiwalnego dokumentów elektronicznych, wytwarzanych przez organy władzy publicznej, sposób gromadzenia dokumentów elektronicznych, umożliwiającą oddzielenie dokumentów o wartości historycznej od tych, które nie mają takiej wartości i mogą być niszczone po utracie ich przydatności praktycznej, kwestią określenia nośnika i formatu zapisu, na którym będą utrwalone materiały archiwalne, ze względu na to, iż informacje na nich zapisane muszą być przechowywane przez bardzo długi czas, liczony przynajmniej w setkach lat. Zwrócono także uwagę na niedopracowanie projektu ustawy w jej warstwie terminologicznej. Chodzi tu zarówno o brak definicji wielu pojęć (np. informatyzacja, standard, dokument elektroniczny, projekt informatyczny, ewidencja, rejestry), jak również o mało precyzyjne określenie użytych terminów. Może to prowadzić w konsekwencji do powstawania odmiennych interpretacji przepisów ustawy.

Mankamentem projektu ustawy jest także brak uwzględnienia kosztów wdrożenia jej postanowień, co ma decydujące znaczenie dla realizacji całego programu informatyzacji działalności organów władzy publicznej. Jest to tym bardziej istotne, że aktualnie archiwa państwowe (głównie z przyczyn finansowych) nie są przygotowane do udziału w szybkim wdrożeniu w życie tego typu ustawy, szczególnie zaś do przejmowania i przechowywania dokumentów elektronicznych. Wydaje się zatem niezbędne zwiększenie nakładów finansowych na rozwój infrastruktury informatycznej, ale także na szkolenie kadr.

Wnioski wynikające z dyskusji, podjętej na seminarium, zostały przesłane do Michała Kleibera, ministra nauki i przewodniczącego KBN.

5. KONFERENCJA W ŁODZI „OTTO HEIKE (1901–1990) JAKO HISTORYK”

W dniu 18 XI 2002 r. na terenie Centrum Konferencyjnego Uniwersytetu Łódzkiego odbyła się konferencja naukowa poświęcona Otto Heikemu – dziennikarzowi oraz badaczowi roli Niemców w kształtowaniu i rozwoju łódzkiego okręgu przemysłowego. Autorem jednego z wystąpień był Bernard Sobiczewski, pracownik Archiwum Państwowego w Łodzi, który nawiązując do pełnionej przez Heikego w latach 1940–1941 funkcji kierownika Archiwum Miejskiego w Łodzi, przedstawił działalność podległej mu placówki.

Celem konferencji miała być historyczno-krytyczna ocena dokonań owego regionalisty. Jego dorobek naukowy wywołuje bowiem liczne kontrowersje pomiędzy stroną niemiecką i polską. Stąd też organizatorzy starali się wskazać w działalności tego badacza wątki i aspekty zależne od czasu, w którym zostały sformułowane (okres międzywojenny, lata okupacji niemieckiej) oraz uwypuklić tezy mające trwałą wartość historyczną dla rekonstrukcji przeszłości Niemców na terenie środkowej Polski.

Referat Bernarda Sobiczewskiego stał się przedmiotem ożywionej dyskusji prowadzonej przez uczestników konferencji, w tym również przybyłe na obrady dzieci Otto Heikego.

Julian Baranowski

6. SPECJALNOŚĆ ARCHIWALNA W WYŻSZEJ SZKOLE PEDAGOGICZNEJ W CZĘSTOCHOWIE

W dniu 27 XI 2002 r. w Archiwum Państwowym w Częstochowie odbyła się konferencja nt. „Potrzeby i możliwości kształcenia studentów o specjalizacji archiwistycznej w środowisku częstochowskim”. Jej organizatorami były AP w Częstochowie oraz Wydział Filologiczno-Historyczny WSP w Częstochowie.

W programie obrad znalazły się referaty: prof. Krzysztofa Skupieńskiego (UMCS Lublin) nt. „Kształcenie archiwistów w praktyce uniwersyteckiej na kierunku studiów historycznych”, dr. Jacka Krochmała (ZNA NDAP) nt. „Potrzeby i kierunki kształcenia archiwistów w XXI w.” oraz dr. Marcelego Antoniewicza (WSP Częstochowa) informujący o stanie przygotowań do uruchomienia specjalizacji archiwistycznej w Instytucie Historii WSP. Wystąpieniu temu towarzyszyła prezentacja projektu planu studiów na kierunku historia ze specjalizacją archiwistyczną. Specjalność ta ma się rozpoczynać na II roku studiów i być

wykładana przez 7 semestrów (łącznie 660 godzin, w tym 180 godzin mają zajmować zajęcia z paleo- i neografii oraz lektorat języka rosyjskiego).

Uczestnicy dyskusji zgłosili wiele uwag do omawianego projektu. Dotyczyły one potrzeby uwzględnienia w projekcie także innych przedmiotów (np. związanych z komputeryzacją archiwów, zarządzaniem dokumentacją) oraz zmiany liczby godzin zajęć przewidzianych dla poszczególnych przedmiotów. Mówiono też o możliwościach zapewnienia przez WSP odpowiednio przygotowanej kadry dydaktycznej. Poruszono wreszcie sprawę podjęcia współpracy z Akademią Polonijną w Częstochowie, gdzie opracowano program specjalizacji „prawo archiwalne i archiwistyka nowożytna”, przewidzianej do realizacji na studiach licencjackich na kierunku administracja.

Jacek Krochmal

7. NOWY PODRĘCZNIK DZIEJÓW ARCHIWÓW POLSKICH

W dniu 28 I 2003 r. w Instytucie Historii i Archiwistyki UMK w Toruniu odbyło się zebranie naukowe poświęcone omówieniu koncepcji podręcznika przedstawiającego dzieje archiwów polskich. Jego autorami będą Andrzej Tomczak, Waldemar Chorążyczewski i Krzysztof Syta.

Zasadniczy kształt podręcznika opierać się będzie na publikacji prof. A. Tomczaka, pt. *Zarys dziejów archiwów polskich i ich współczesna organizacja* (zob. H. Robótka, B. Ryszewski, A. Tomczak, *Archiwistyka*, Warszawa 1989, s. 169-534). Zawarty tam materiał zostanie uaktualniony z uwzględnieniem najnowszej literatury przedmiotu, a także poszerzony o dodatkowe informacje o archiwach, które nie zostały wcześniej wystarczająco dokładnie opisane (np. archiwa wyznaniowe, nie tylko Kościoła rzymskokatolickiego).

Warto podkreślić, że w przygotowywanym podręczniku znajdzie się część poświęcona omówieniu najnowszych dziejów archiwów po roku 1989. Zostanie w niej przedstawiony wpływ przemian zachodzących we współczesnym świecie na działalność i funkcjonowanie archiwów. Chodzi tu nie tylko o przemiany społeczno-polityczne i ustrojowe, jakie zaszły po 1989 r., i które wpłynęły na pojawienie się archiwów nowego typu (samorządowych, rotacyjnych, społecznych ośrodków dokumentacyjnych), ale również o przemiany technologiczne, związane z komputeryzacją i automatyzacją. W wyniku tych procesów powstaje dokumentacja nowego typu, przemianom ulega też specyfika pracy archiwów, które

dzięki zastosowaniu techniki komputerowej w znaczący sposób zwiększyły krąg użytkowników swych zasobów.

Jacek Krochmal

8. PROMOCJA PUBLIKACJI MIĘDZY SEKWANĄ A WISŁĄ. ŹRÓDŁA ARCHIWALNE DO DZIEJÓW FRANCJI I STOSUNKÓW POLSKO-FRANCUSKICH W ARCHIWACH POLSKICH

W dniu 2 XII 2002 r. w siedzibie Archiwum Głównego Akt Dawnych odbyła się uroczysta promocja nowego przewodnika archiwalnego *Między Sekwaną a Wisłą*, przygotowanego przez Annę Laszuk. Publikacja ta stanowi odzwierciedlenie wielowiekowych kontaktów polsko-francuskich, od średniowiecza poczynając aż do 1945 r. Składa się na nią zestawienie źródeł archiwalnych z różnych epok, dotyczących dziejów Francji oraz stosunków polsko-francuskich w dziedzinie polityki, gospodarki, kultury i nauki.

Projekt książki powstał na początku lat 90. XX w. w środowisku archiwistów polskich i francuskich. Prace nad przewodnikiem rozpoczęto od kwerendy w zasobach wszystkich archiwów państwowych w Polsce, po czym poszukiwania rozszerzono na archiwa Polskiej Akademii Nauk w Warszawie, Archiwum Nauki PAN oraz Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie, a także Centralne Archiwum Wojskowe. W efekcie kwerendy zebrano informacje o dokumentach powstałych w kancelariach królewskich i urzędach centralnych obu państw, jak też listy i notatki prywatne dotyczące Francuzów działających w Polsce oraz Polaków przebywających we Francji. Najbogatsze zespoły akt do stosunków politycznych między Polską a Francją przechowywane są w archiwach centralnych – Archiwum Głównym Akt Dawnych oraz Archiwum Akt Nowych, m.in. są to akta przedwojennego Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Wiele bezcennych źródeł gromadzą także inne archiwa państwowe. Materiały te dotyczą kontaktów politycznych, sytuacji wewnętrznej we Francji i jej polityki zagranicznej, współpracy wojskowej Francji i Polski, zwłaszcza w okresie międzywojennym, szeroko pojętych stosunków gospodarczych, współpracy naukowej między Polakami i Francuzami, emigracji zarobkowej z Polski do Francji. Wśród zachowanych źródeł znaleźć można m.in. akt elekcji Henryka ks. Andegawenii na króla polskiego z 1573 r., korespondencję z Ludwikiem XIV, „królem słońce”, akta na temat emigracji prześladowanych we Francji hugenotów, źródła do dziejów kampanii napoleońskiej w Polsce, materiały obrazujące rolę Francuzów w procesie przyłączenia Górnego Śląska do Polski, wiele materiałów na temat masowej emigracji zarobkowej do Francji od końca XIX w., mapy,

plany i panoramy różnych części Francji, pochodzące z różnych epok, a także autografy wielu wybitnych i znanych Francuzów, np. Honoré de Balzaca, Hieronima, Ludwika i Napoleona Bonaparte, François René de Chateaubrianda, Michela Chevaliera, Aleksandre`a Dumasa.

W promocji książki udział wzięła delegacja z Francji na czele z Martine de Boisseffre, dyrektorem Archiwów Francji, przedstawicielem Ambasady Francji, Instytutu Francuskiego w Warszawie, a także przedstawiciele ministerstw oraz placówek naukowych i kulturalnych, współpracujących z Francją. Strona francuska przygotowuje analogiczne wydawnictwo na temat źródeł archiwalnych do dziejów Polski i stosunków francusko-polskich w archiwach francuskich.

Anna Krochmal

9. PROMOCJA KSIĄŻKI OSKARA SINGERA *PRZEMIERZAJĄC SZYBKIM KROKIEM GETTO. REPORTAŻE I ESEJE Z GETTA ŁÓDZKIEGO*

W ramach realizacji umowy o współpracy, zawartej w 2000 r. między Archiwum Państwowym w Łodzi a Uniwersytetem Łódzkim i Uniwersytetem Justusa-Liebiga z Giessen (RFN), wydane zostały drukiem reportaże z łódzkiego getta Oskara Singera – znanego praskiego redaktora i publicyisty – przechowywane w zasobie Archiwum Łódzkiego w zespole „Przełożony Starszeństwa Żydów w Getcie Łódzkim 1939-1944”. Polska wersja językowa publikacji nosi tytuł *Przemierzając szybkim krokiem getto... Reportaże i eseje z getta łódzkiego*.

Dnia 27 XI 2002 r. w Pałacu Poznańskim w Łodzi odbyła się uroczysta promocja książki, w której uczestniczyli: doc. dr hab. Daria Nałęcz, naczelny dyrektor archiwów państwowych, Sylwester Pawłowski, przewodniczący Rady Miejskiej Łodzi, prof. Wiesław Puś, rektor Uniwersytetu Łódzkiego, prof. Erwin Leibfried, przedstawiciel prezydenta Uniwersytetu Justusa-Liebiga w Giessen, dr. Thomas Kreuder, przedstawiciel koncernu RAG AG z Essen, Antoni Galiński, dyrektor oddziału łódzkiego Instytutu Pamięci Narodowej, Symcha Keller, przewodniczący Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Łodzi, przedstawiciele polskich i niemieckich środowisk naukowych oraz licznie zaproszeni goście, w tym gość honorowy Erwin Singer, syn Oskara.

Agnieszka Janik

III. Z ŻYCIA ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH

1. KOMISJE METODYCZNE W ARCHIWACH PAŃSTWOWYCH w 2002 r.

W 2002 r. w archiwach państwowych działały 23 komisje metodyczne, które łącznie odbyły 118 posiedzeń (dane na dzień 3 II 2003 na podstawie nadesłanych do ZNA protokołów posiedzeń KM). Każda komisja odbyła średnio pięć posiedzeń, przy czym niektóre z komisji spotykały się dość często (średnio raz w miesiącu), gdy inne jedynie 2–3 razy w roku, by zatwierdzić nawet kilkadziesiąt inwentarzy archiwalnych na jednym posiedzeniu.

Podczas posiedzeń oceniano wstępy do inwentarzy i omawiano metody opracowywania około 400 zespołów archiwalnych, z czego większość została zatwierdzona i przyjęta przez komisje metodyczne, a tylko nieliczne zwrócono autorom do ponownego opracowania bądź naniesienia niezbędnych poprawek. Archiwa państwowe skupiały się przeważnie na opracowywaniu zespołów akt władz administracyjnych, urzędów państwowych i władz samorządowych wytworzonych po 1945 r. Z uwagi na rosnące zainteresowanie ze strony użytkowników akt partyjnych przyspieszono opracowywanie zespołów akt komitetów PZPR różnego szczebla. Rzadziej natomiast opracowywano akta sądownicze, akta zakładów przemysłowych, instytucji oświatowych czy organizacji społecznych. Wyraźnie mniejsza była też liczba zespołów akt wytworzonych przed 1945 r. Wynika to z faktu, że większość z nich została opracowana w latach poprzednich.

W protokołach przeważała tematyka szczegółowa związana z bieżącymi pracami porządkowo-inwentaryzacyjnymi oraz metodyką opracowania poszczególnych zespołów archiwalnych. W tym kontekście komisje zwracały uwagę na zgodność opracowania akt z obowiązującymi wskazówkami metodycznymi oraz na kwestię przejrzystości informacyjnej wstępu do inwentarza. Kładziono również nacisk na potrzebę wykorzystywania przy opracowaniu funkcjonujących w archiwach baz danych. Przy czym najwięcej wątpliwości w archiwach wzbudzały niedogodności związane z bazą danych IZA.

Za pozytywne zjawisko uznać należy konsultowanie i wymianę doświadczeń pomiędzy komisjami metodycznymi różnych archiwów. Praktykę taką z powodzeniem zastosowano np.

w przypadku opracowywania akt miasta Krakowa w Archiwum Państwowym w Krakowie, opiniowanego przez KM w Poznaniu i KM w Lublinie.

Poza bieżącymi pracami, związanymi z opracowywaniem i zatwierdzaniem zespołów archiwalnych, komisje sporadycznie zajmowały się też problematyką scalania rozproszonych zespołów archiwalnych, kwestiami objęcia nadzorem archiwalnym kolejnych jednostek organizacyjnych, oceną strony internetowej archiwum czy pracami nad publikacją informatorów o zasobie.

Pod koniec 2002 r. Zakład Naukowy Archiwistyki przeprowadził rozpoznanie w zakresie stosowania przez archiwa państwowe wskazówek metodycznych do sporządzania inwentarzy archiwalnych zespołów (zbiorów) akt wytworzonych w okresie kancelarii akt spraw XIX–XX w. (por. *Pismo okólne Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z 28 V 1984 r.* pkt. III, lit. B, ust. 7). W rezultacie stwierdzono, że większość archiwów nie stosuje się do zalecanych zasad tłumaczenia na język polski tytułów jednostek obcojęzycznych. Sytuacja ta, ze względu na funkcjonowanie baz danych w archiwach (ich systemy wyszukiwawcze oparte są na danych w języku polskim), powinna ulec zmianie.

Decyzja Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych nr 1 z dnia 20 I 2003 r. w sprawie utworzenia w archiwach państwowych komisji metodycznych oraz określenia zakresu i trybu ich działania wyznacza zasady działania komisji metodycznych w archiwach. Projekt *Decyzji* konsultowano z członkami Centralnej Komisji Metodycznej oraz wybranymi komisjami metodycznymi. W stosunku do poprzedniego zarządzenia z 1986 r. wprowadza ona kilka istotnych zmian. Do najważniejszych należy powołanie Komisji Metodycznej w Archiwum Państwowym w Siedlcach, możliwość rozdzielenia funkcji dyrektora archiwum i przewodniczącego komisji, wyraźne ustalenie zadań sekretarza komisji oraz wzoru protokołu z jej posiedzeń. Wprowadzono także konieczność wyznaczenia recenzenta opracowywanego zespołu (zbioru), który ocenia pracę autora przygotowanych pomocy ewidencyjno-informacyjnych, proponuje wprowadzenie do nich poprawek oraz przedkłada wniosek o zatwierdzenie lub odrzucenie opracowanych pomocy ewidencyjno-informacyjnych do zespołu.

Anna Barszcz

2. WSPÓŁPRACA Z LOKALNYMI WŁADZAMI

AP W ŁODZI

W dniu 2 XII 2002 r. obradowała Rada Programowa „Rocznika Łódzkiego”, w której uczestniczyła dyrektor Archiwum Państwowego w Łodzi – Urszula Zarzycka-Sutter, członek

też Rady. Decyzją Rady została zatwierdzona do druku pierwsza część katalogu *Starodruki i cymelia z zasobu Archiwum Państwowego w Łodzi*, opracowana przez pracownika tejże placówki – Adama Lajdenfrosta, która ukaże się w najbliższym numerze „Rocznika Łódzkiego”.

Jednocześnie pomiędzy Archiwum Państwowym w Łodzi a Radą Programową „Rocznika Łódzkiego” podpisana została umowa o wspólnym wydaniu kolejnych dwóch numerów (49 i 50) tego czasopisma.

AP W TORUNIU

W listopadzie 2002 r. dr hab. Jarosław Poraziński, dyrektor archiwum, został powołany w skład Rady Programowej Muzeum Okręgowego w Toruniu.

AP M. ST. WARSZAWY

W wyniku rozmów mgr. Ryszarda Wojtkowskiego, dyrektora archiwum, z władzami miasta na temat dofinansowania czasopisma „Kronika Warszawy” podpisano 25 X 2002 r. list intencyjny w sprawie współpracy Miasta Stołecznego Warszawy ze Stowarzyszeniem Przyjaciół Archiwum Państwowego m. st. Warszawy i Towarzystwem Przyjaciół Zamku Królewskiego w Warszawie przy realizacji wydań „Kroniki Warszawy i Rocznika Warszawskiego”, w zakresie dofinansowania wspomnianych numerów.

3. NABYTKI

AAN

- Zespół akt Instytutu Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej w Warszawie (753 j.a. z lat 1972–2002, obejmujących m.in. archiwalia Rady Naukowej i kilkunastu zakładów naukowo-badawczych Instytutu),
- zespół akt Instytutu Lotnictwa w Warszawie (529 j.a. z lat 1949–1974, obejmujących głównie materiały Zakładu Wytrzymałości – dotyczące wyników prób wytrzymałościowych podzespołów i urządzeń wykorzystywanych w lotnictwie – i Działu Silnikowego – zawierające wyniki badań elementów konstrukcyjnych silników lotniczych),
- dopływ do zespołu akt Urzędu Patentowego PRL (1089 j.a. z lat 1958–1978, dotyczących zgłaszanych wynalazków oraz wzorów zdobniczych i użytkowych),
- dopływ do zespołu akt Ministerstwa Komunikacji (550 j.a. różnych komórek organizacyjnych resortu z lat 1957–1987),

- dopływ do zespołu akt Ministerstwa Gospodarki Komunalnej (1269 j.a. z lat 1950–1972, którego najważniejsze partie stanowią archiwalia Gabinetu Ministra oraz Departamentu Gospodarki Komunalnej – dotyczące spraw własnościowych nieruchomości na terenie kraju),
- dopływ do zespołu akt Polskiego Komitetu Normalizacyjnego (11 584 j.a. z lat 1945–1972),
- zespoły akt Polskiego Komitetu Normalizacji i Miar (4039 j.a. z lat 1972–1979) i Polskiego Komitetu Normalizacji, Miar i Jakości (3275 j.a. z lat 1979–1993),
- za pośrednictwem NDAP – z Urzędu Skarbu Wielkiej Brytanii przejęto zbiór dokumentów i pamiątek osobistych po obywatelach polskich zmarłych w okresie 1939–1980 na terenie Wielkiej Brytanii (zbiór liczy ponad 1300 teczek),
- za pośrednictwem NDAP – przejęto dalszą część spuścizny Romana Lewickiego (96 teczek materiałów aktowych, 2678 fotografii, 205 nagrań filmowych i dźwiękowych – dotyczących organizacji i działalności polskich stowarzyszeń na terenie W. Brytanii).

AP M. ST. WARSZAWY – zakup od Wiesława Osicy 220 fotografii Warszawy z lat 1938–1989. Fotografie przedstawiają Warszawę przedwojenną, zniszczenia wojenne i odbudowę stolicy.

4. POPULARYZACJA

AAN

- 23 X 2002 r. – dla dwóch zorganizowanych grup studentów Uniwersytetu Stefana Wyszyńskiego w Warszawie zorganizowano prelekcje na temat historii i działalności bieżącej AAN,
- 20 XI 2002 r. – dla członków Studenckiego Koła Naukowego Archiwistów przy Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu odbyła się prelekcja poświęcona historii i działalności archiwum,
- przygotowano wystawy okolicznościowe w budynku AAN: „Gabriel Narutowicz (1865–1922) I Prezydent RP” oraz „Maria Skłodowska-Curie – 135-ta rocznica urodzin”.

AP W KIELCACH

- 6–17 IX 2002 r. – archiwum wzięło udział w III Kieleckim Festiwalu Nauki organizowanym w ramach corocznych obchodów „Święta Kielc”. Referat „Szkolnictwo ludowe w latach 1915–1918 w świetle materiałów archiwalnych zespołów CK Komendy

Powiatowe, przechowywanych w zasobie Archiwum Państwowego w Kielcach” przygotował mgr Kazimierz Nobis. W holu archiwum zorganizowano wystawę „Szkoły średnie Kielc w dokumencie archiwalnym”.

W regionalnej prasie: „Echo Dnia”, „Słowo Ludu” i w Radio „Tak” zaprezentowano cztery wywiady z dyrektorem archiwum na temat pracy współczesnego archiwisty oraz zasadności zmiany obecnego budynku archiwum na większy.

AP W TORUNIU

- 20 XII 2002 r. – w Archiwum Państwowym w Toruniu odbyła się wigilia pracowników archiwum połączona z zebraniem tutejszego oddziału Stowarzyszenia Archiwistów Polskich. Na spotkaniu zaprezentowano nową stronę internetową Archiwum Państwowego w Toruniu oraz innych archiwów (z użyciem projektora multimedialnego). W wigilii oprócz pracowników archiwum udział wzięli przedstawiciele zaprzyjaźnionych środowisk naukowych: Zakładu Archiwistyki Instytutu Historii i Archiwistyki UMK w Toruniu, Archiwum UMK oraz Fundacji „Archiwum Pomorskie Armii Krajowej” w Toruniu. Archiwum uruchomiło własną stronę internetową pod adresem: <http://www.torun.ap.gov.pl/pl.htm>

AP M. ST. WARSZAWY

- 10 X 2002 r. – odbyła się promocja albumu *Warszawa 1943 – Warszawa 1944 fotograf nieznanymi*, zorganizowana wspólnie z Wydawnictwem Książkowym „Twój Styl”, oraz wirtualna prezentacja publikowanych w albumie fotografii pochodzących ze zbiorów archiwum,
- zorganizowano wspólnie z warszawskim oddziałem SARP (w siedzibie SARP-u i na Politechnice Warszawskiej) wystawy:
 - 24 X – 31 X 2002 r. – „Urbanistyka Warszawy w planach archiwalnych”,
 - 25 X – 5 XI 2002 r. – „Idea Miasta –Ogrodu a system terenów zieleni Warszawy”,
- 25 XI 2002 r. – odbył się odczyt dr. Arkadiusza Kołodziejczyka pt. „Ludwik Kamiński (1786–1867), pułkownik, poeta” (organizowany wspólnie z Mazowieckim Towarzystwem Naukowym),
- 12 XII 2002 r. – odbyła się promocja XIV tomu „Rocznika Mazowieckiego”, (wspólnie z Mazowieckim Towarzystwem Naukowym i Wyższą Szkołą Humanistyczną w Pułtusku),

- 15 XII 2002 r. – ukazał się wywiad w tygodniku „Linia Otwocka” (nr 45/238) nt. zasobu oddziału w Otwocku pt. *Siedemset metrów historii*.
- 17 XII 2002 r. – otwarto wystawę w Muzeum Mazowsza Zachodniego w Żyrardowie pt. „Z dziejów miast Mazowsza Zachodniego”, przy współpracy i dzięki udostępnieniu zbiorów z oddziałów w Grodzisku Mazowieckim i Łowiczu.
- 19 XII 2002 r. – odbyła się promocja VI tomu „Kutnowskich Zeszytów Regionalnych” z udziałem kierownika oddziału archiwum w Łowiczu jako autora jednego z artykułów (pt. *Archiwum Wodzińskich z Kter w pow. kutnowskim w latach 1701–1798*).

5. NOWOŚCI WYDAWNICZE

ARCHITEKTURA ULICY PIOTRKOWSKIEJ 1828–1939. KATALOG DOKUMENTACJI TECHNICZNEJ W ZASOBIE ARCHIWUM PAŃSTWOWEGO W ŁODZI, OPRAC. M. WILMAŃSKI, ŁÓDŹ 2002

W dniu 27 XI 2002 r. ukazała się książka autorstwa Macieja Wilmańskiego i Macieja Janika pt. *Architektura ulicy Piotrkowskiej 1828–1939. Katalog dokumentacji technicznej w zasobie Archiwum Państwowego w Łodzi*. Zamieszczono w niej opisy 824 projektów budynków mieszkalnych oraz obiektów przemysłowych, znajdujących się przy ulicy Piotrkowskiej. Publikację uzupełniają indeksy autorów planów, inwestorów i właścicieli nieruchomości oraz tzw. „taryfa domów” z 1920 r. Całość wydawnictwa uzupełniają 64 ilustracje przedstawiające fragmenty planów architektonicznych, przechowywanych w zasobie AP w Łodzi, a dotyczących ulicy Piotrkowskiej. Wydawnictwo ukazało się dzięki wsparciu finansowemu Urzędu Miasta Łodzi.

ARCHIVES IN THE INFORMATION SOCIETY, PAPERS OF THE INTERNATIONAL CONFERENCE POPOWO, MAY 31-JUNE 1, 2002, EDITED BY W. STĘPNIAK, WARSZAWA 2002

Materiały VIII Konferencji Archiwów Państw Europy Środkowej i Wschodniej, zorganizowanej przez Naczelną Dyрекcję Archiwów Państwowych. Przedmiotem obrad była wymiana doświadczeń między uczestnikami-reprezentantami archiwów europejskich na następujące tematy: *Rola archiwów w administracji państwowej, Współczesne trendy w kształceniu archiwistów, Humanistyczna funkcja archiwów*. PUBLIKACJA ZOSTANIE PRZEKAZANA PRZEZ WYDZIAŁ WYDAWNICTW NDAP DO BIBLIOTEK ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH (BEZ ODDZIAŁÓW TERENOWYCH).

**ARCHIWA A UNIwersYTETY W KRAKOWIE I LWOWIE W LATACH 1877/78–1918, S. CIARA,
WARSZAWA 2002**

Praca habilitacyjna – rezultat poszukiwań badawczych przeprowadzonych przez autora w archiwach polskich, ukraińskich i austriackich. Autor przedstawia działalność i powiązania między archiwami a uniwersytetami w Galicji doby autonomii. Podkreśla znaczenie silnych związków naukowych między środowiskiem akademickim Lwowa i Krakowa a lokalnymi archiwami w kształtowaniu podstaw nowoczesnej archiwistyki polskiej. Zaletą publikacji jest szeroka baza źródłowa, wykorzystana przez autora do zaprezentowania, oprócz tytułowych, także innych ośrodków naukowych Galicji, m.in. bibliotek uniwersyteckich i archiwalnych, Polskiego Archiwum Wojennego, Archiwów Krajowych Aktów Grodzkich i Ziemskich w Krakowie i Lwowie, Archiwum Namiestnictwa, zreorganizowanego w 1912 r., oraz działalności uczonych tej miary, co E. Barwiński, S. Krzyżanowski, S. Kutrzeba, K. Liske, F. Piekosiński, W. Semkowicz, S. Smolka, L. Finkel, A. Czołowski, O. Balzer. Praca zawiera bibliografię przedmiotu oraz indeks osobowy. Jest podstawową lekturą dla historyków i archiwistów badających dzieje Galicji. Publikacja wydana w koedycji z Instytutem Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego oraz Wyższą Szkołą Humanistyczną w Pułtusku. PUBLIKACJA ZOSTANIE PRZEKAZANA PRZEZ WYDZIAŁ WYDAWNICTW NDAP DO BIBLIOTEK ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH (BEZ ODDZIAŁÓW TERENOWYCH).

***METRYKA RUSKA (WOŁYŃSKA) REGESTY DOKUMENTÓW KANCELARII KORONNEJ DLA ZIEM
UKRAIŃSKICH (WOJEWÓDZTW WOŁYŃSKIEGO, BRACŁAWSKIEGO, KIJOWSKIEGO I
CZERNIHOWSKIEGO) 1569–1673), KIJÓW 2002***

Publikacja źródłowa zawiera kopie dokumentów dotyczących spraw ziem ukraińskich, wychodzących z Kancelarii Koronnej, a wpisywanych w języku ruskim lub polskim do ksiąg tzw. Metryki Ruskiej (lub Wołyńskiej), czyli do 29 zachowanych obecnie tomów ksiąg ruskiej serii Metryki Koronnej. Publikowany po raz pierwszy rejestr ponad 3500 dokumentów z serii ruskiej został przedstawiony w postaci trzech równoległych współczesnych wersji. Pierwsza, to oryginalne tytuły dokumentów przepisane z ksiąg Metryki, przechowywanych obecnie – z jednym wyjątkiem – w Rosyjskim Archiwum Państwowym Akt Dawnych (RGADA) w Moskwie. PUBLIKACJA ZOSTANIE PRZEKAZANA PRZEZ WYDZIAŁ WYDAWNICTW NDAP DO BIBLIOTEK

NOWE MISCELLANEA HISTORYCZNE, T. 6, OPISY MIAST KRÓLESTWA POLSKIEGO W XIX W. OPISY MIAST Z 1860 ROKU, Z. 1, OPISY MIAST KUJAW WSCHODNICH Z 1860 ROKU, OPRAC. M. GRUSZCZYŃSKA, J. PORAZIŃSKI, WARSZAWA 2002,

Wydawnictwo źródłowe zawierające opisy statystyczne miast z 1860 r. przechowywane w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie. Są one rezultatem odpowiedzi udzielonych przez burmistrzów i prezydentów miast na ankietę przygotowaną przez władze rosyjskie. Praca zawiera opisy 11 spośród 17 miast ówczesnego powiatu wrocławskiego. Publikacja przygotowana w koedycji z wydawnictwem DiG. PUBLIKACJA ZOSTANIE PRZEKAZANA PRZEZ WYDZIAŁ WYDAWNICTW NDAP DO BIBLIOTEK ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH (BEZ ODDZIAŁÓW TERENOWYCH).

6. JUBILEUSZE, ROCZNICE

AP W ZAMOŚCIU

Z dniem 9 XI 2002 r. Pracownia Naukowa Archiwum Państwowego w Zamościu nosi imię Hipolita Koziola. Okazję do takiego uhonorowania jego twórcy i pierwszego kierownika stanowiła upływająca w tym roku 15 rocznica jego śmierci. Symboliczne umieszczenie w pracowni miedzianej tabliczki odbyło się przy udziale rodziny H. Koziola. Na uroczystość przybyła m.in. jego córka, pani Urszula Koziol, wybitna polska poetka, autorka powieści i dramatów, od 30 lat kierująca działem literackim miesięcznika „Odra”, oraz syn dr Stanisław Koziol, sekretarz senackiej Komisji Nauki, Edukacji i Sportu. Z uwagi na złe warunki atmosferyczne, w przeddzień swój przyjazd odwołał mec. Lech Koziol, senator OKP pierwszej historycznej kadencji. W spotkaniu uczestniczyli również przedstawiciele miejscowego środowiska naukowego i kulturalnego. W pracowni umieszczony został także portret H. Koziola. Archiwum w Zamościu chce tym skromnym upamiętnieniem uchronić od zapomnienia jedną z grona zasłużonych dla miasta postaci. Jest to również pierwsza „cegiełka” w dziele budowy tradycji zamojskiej placówki archiwalnej.

AP W TORUNIU

W dniu 15 X 2002 r. w Instytucie Historii i Archiwistyki UMK w Toruniu odbył się jubileusz 80-lecia prof. Andrzeja Tomczaka, w którym udział wzięli przedstawiciele władz uczelni i Instytutu, Archiwum UMK, Fundacji „Archiwum Pomorskiego Armii Krajowej” w Toruniu, pracownicy Zakładu Archiwistyki (dawni i obecni) oraz dyrektor Archiwum Państwowego w Toruniu dr hab. Jarosław Poraziński i jego zastępca mgr Beata Herdzin. Dyrektor Jarosław Poraziński jako prezes Stowarzyszenia Archiwistów Polskich wręczył prof. Tomczakowi

dyplom honorowego członka SAP. Po wysłuchaniu okolicznościowych przemówień i przyjęciu życzeń dostojny jubilat podzielił się z zebranymi swoimi wspomnieniami z okresu młodości oraz powstawania i kształtowania się Zakładu Archiwistyki.

W dniu 12 XI 2002 r. w Ratuszu Staromiejskim w Toruniu odbył się jubileusz 80-lecia prof. Mariana Biskupa, wieloletniego prezesa Toruńskiego Towarzystwa Naukowego, honorowego obywatela miasta Torunia. W uroczystościach wzięli udział: prezydenci miast Torunia, Bydgoszczy i Inowrocławia, rektor UMK, dziekan Wydziału Nauk Historycznych UMK, przedstawiciele środowisk naukowych z kraju i zagranicy. Archiwum reprezentowali dr hab. Jarosław Porazinski oraz mgr Beata Herdzin.

7. GOŚCIE

AP W KIELCACH

5 XI 2002 r. – Szewach Weiss, ambasador Izraela w Polsce odwiedził Archiwum Państwowe w Kielcach mieszczące się w budynku b. synagogi. Zainteresowany był losami budynku szczególnie w okresie okupacji hitlerowskiej, oraz zasobem archiwum.

AP M. ST. WARSZAWY

1 X 2002 r. – dla 10 archiwistów norweskich z Archiwum Narodowego i Archiwum Miejskiego w Oslo zorganizowano pokaz warszawianów w zbiorach m. st. Warszawy oraz przedstawiono dzieje i funkcjonowanie archiwum.

Adam Grzegorz Dąbrowski, Maciej Janik, Andrzej Kędziora,
Adam Lajdenfrost, Danuta Skorwider, Elwira Szczepaniak

IV. SPRAWY KADROWE

Nagroda Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych za rok 2002

Pani doc. dr hab. Daria Nałęcz, naczelny dyrektor archiwów państwowych, po raz siódmy przyznała nagrody za szczególne osiągnięcia w wykonywaniu zadań na rzecz archiwów państwowych. Wyboru dokonano spośród sześciu kandydatur, w tym jednej zespołowej, zgłoszonych przez dyrektorów archiwów państwowych oraz kandydatury zgłoszonej przez naczelnego dyrektora. Laureatami za rok 2002 zostali:

Mgr Helena Kuldo, zastępca dyrektora Archiwum Państwowego we Wrocławiu, za wyróżniający się wkład pracy i zaangażowanie na rzecz poprawy jakości pracy archiwów państwowych, w tym m.in. kierowanie zespołem kontrolnym powołanym przez naczelnego dyrektora archiwów państwowych do przeprowadzenia kontroli działalności archiwum państwowego, oraz wzorowe, sumienne i wieloletnie pełnienie funkcji zastępcy dyrektora archiwum;

w kategorii młodego archiwisty nagrodę otrzymał:

Mgr Paweł Pietrzyk, kustosz w Archiwum Państwowym w Łodzi, za szczególne zaangażowanie na rzecz współpracy z archiwami polonijnymi, a zwłaszcza Instytutem Piłsudskiego w Nowym Jorku, gdzie przebywał od stycznia do listopada 2002 r., w tym za takie prace jak:

- reorganizacja archiwum Instytutu i dostosowanie do przyjętych norm, opracowanie regulaminu i zasad związanych z udostępnianiem zbiorów archiwalnych, przeprowadzenie skontrum całości zbiorów, opracowanie i wprowadzenie do użytku komputerowej bazy danych; współpraca przy budowie nowej strony internetowej Instytutu,
- uporządkowanie 30 zespołów archiwalnych, w tym kolekcji „Powstania Śląskie”, której mikrofilmy wzbogacą zasób archiwów państwowych w Polsce,
- rozpoznanie i opisanie zbiorów Muzeum Polskiego w Port Washington i zbiorów Fundacji Kościuszkowskiej.

Uroczyste wręczenie nagród i odznaczeń odbyło się w dniu 20 XII 2002 r. w Warszawie, w sali im. J. Siemieńskiego w Archiwum Głównym Akt Dawnych.

Odnaczenia pracowników archiwów państwowych w 2002 roku

Postanowieniem prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 IX 2002 r. o nadaniu odznaczeń za wzorowe, wyjątkowo sumienne wykonywanie obowiązków wynikających z pracy zawodowej odznaczeni zostali:

Złotym Krzyżem Zasługi

1. Roland Banduch, zastępca dyrektora AP w Katowicach,
2. Danuta Skorwider-Skiba, zastępca dyrektora AP m.st. Warszawy.

Srebrnym Krzyżem Zasługi

1. Adam Baniecki, kierownik Oddziału w Lubaniu AP we Wrocławiu,
2. Anna Machej, kierownik Oddziału w Cieszynie AP w Katowicach,
3. Przemysław Wojciechowski, kierownik Pracowni Konserwacji AP w Poznaniu.

Brązowym Krzyżem Zasługi

1. Mieczysława Chmielewska, starszy kustosz w AP we Wrocławiu,
2. Andrzej Jabłoński, kierownik Oddziału AP w Szczecinie,
3. Henryk Krystek, kierownik Oddziału AP w Poznaniu,
4. Małgorzata Osiecka, starszy kustosz w AGAD,
5. Grażyna Trzaskowska, kierownik Oddziału AP we Wrocławiu.

Odnaczenia wręczyła doc. dr hab. Daria Nałęcz, naczelny dyrektor archiwów państwowych.

Z dniem 2 I 2003 r. dyrektor generalny NDAP zatrudnił mgr Danutę Rogalę na stanowisku audytora wewnętrznego, w ramach samodzielnego stanowiska audytu wewnętrznego NDAP.

Pani mgr D. Rogala, absolwentka Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie, pracowała dotychczas na stanowisku głównego księgowego w Archiwum Dokumentacji Mechanicznej.

Izabella Prusinowska

